

Els mitjans de comunicació en català i la naturalització del sufix -ing en la formació de mots

F. XAVIER FARGAS I DAVID PALOMA

L'estrangerisme a l'alça

En general, l'adopció d'estrangerismes és mal vista en els mitjans de comunicació. Habitualment, aquests s'expressen en una sola llengua, la que sigui, i declaren que recórrer a mots d'altres llengües atempta contra les seves pròpies normes d'estil. Un diari de llengua castellana com *El País*, per exemple, assenyala que «no se deben usar palabras de otras lenguas [...] mientras existan sinónimas en castellano» (1990:79). S'inclouen, per descomptat, en aquesta prohibició mots de qualsevol llengua, i també el català, el gallec i el basc.

Amb tot i això, entre la teoria i la pràctica hi ha un salt de llebre ja que, més enllà del principi esmentat, tan clar i contundent, sovintegen les excepcions, tan variades i obertes: s'accepten les paraules no castellanes «impuestas por su uso generalizado» (*whisky*), les paraules «que no tienen una traducción exacta» (*calçots*), les paraules que, si es traduïssin, «perderían parte de sus connotaciones» (*strip-tease*)... però també són excepcions de la norma molts productes o plats «con nombre extranjero» que «deben darse en su lengua de origen» així com les locucions llatines, determinades citacions, el nom d'algunes modalitats esportives, etc. La pràctica demostra que, a més a més de les excepcions, els diferents gèneres periodístics usen estrangerismes i, almenys segons algunes opinions, fins n'abusen.

En català, els paral·lelismes es mantenen i els matisos hi passen de puntetes. Per exemple: tant l'*Avui* com *El Periódico* de la capçalera blava, ambdós de llengua catalana, prefereixen els equivalents en català per a les paraules estrangeres «que

formen part del lèxic habitual del diari» (Avui, 1997:34) però admeten, a vegades entre línies, que recorren a estrangerismes. «Quan recorrem a estrangerismes, s'escriuran en cursiva... o en rodona...», diu *El Periódico* (2002:144). Es tracta de difondre la forma catalana adaptada, si n'hi ha; no pas d'explicar els motius que porten a acceptar l'estrangerisme tal qual, a adoptar-lo sense cap mena d'alteració gràfica respecte a la llengua d'origen. Tanmateix, l'adopció pura i simple no s'albira amb timidesa sinó que aflora amb tota la intensitat: llegint el diari es veu que alguns presentadors són *showmans*, alguns programes s'emeten en horari de *prime time*, augmenten els *slots* aeroportuaris (sobretot a l'estiu), augmenten també els instal·ladors de *car audio*, importa sortir des de la *pole position*, és a dir, la *pole*, etc. En títols, avanttítols o subtítols, en el cos de la notícia, a l'entradeta, al final... els estrangerismes són pertot arreu.

El grau d'opacitat semàntica arriba a ser en ocasions molt elevat: des del *cupping* que practiquen algunes estrelles del cinema, com Gwyneth Paltrow (*El Periódico*, 10 de juliol del 2004), fins al cotxe sense volant, dirigit tan sols per un *joystick*, que porta el regidor de Sant Vicenç de Montalt a causa de la seva adrenomièluleucodistròfia (*El Periódico*, 18 d'agost del 2004).

En definitiva: la pràctica periodística tendeix a utilitzar els estrangerismes amb més assiduïtat del que indiquen els llibres que pretenen ajudar a establir un determinat model, i probablement encara ho faria amb molta més freqüència si es prescindís del filtre que representa la feina constant i sovint poc valorada d'assessors, correctors i mediadors lingüístics. I es tracta d'un fenomen que cada dia va a més. A part de les excepcions amb què hem començat l'article, ja de per si nombroses, entren en joc un parell d'aspectes clau a l'hora de preferir l'estrangerisme: la novetat i la modernitat que porta associades. Ens hi fixarem de manera especial en els mots amb el sufix *-ing*.

Novetat i modernitat en els mots que contenen el sufix 'ing'

L'entrada i la difusió de mots que contenen el sufix *-ing* augmenten de manera progressiva en els mitjans de comunicació en català. Aquest fet ja ha estat anotat explícitament per l'estudi de López, Mayoral i Pibernat fet a partir de les dades extretes per l'Observatori de Neologia (UPF, 2000) i per Casellas (2001), i és comprovable atenent l'actualitat informativa dels darrers mesos i fent el recompte de paraules acabades en *-ing*, que els mitjans escrits presenten en cursiva i el significat de les quals solen donar entre parèntesis o amb parafrasis. La mitjana és de dos termes cada mes, els quals apareixen en seccions diverses, no exclusivament centrades en l'àmbit de la tecnologia sinó de l'esport, el consum, l'educació, les comunicacions... El *cupping* esmentat més amunt, per exemple, fa

referència a una teràpia alternativa; el terme, d'origen xinès, va aparèixer a la secció de *Gent*.

A continuació reproduïm alguns exemples de mots nous acabats en *-ing*.

- Es tracta d'una cura anomenada *cupping*, coneguda com la tècnica de la ventosa.
- El concepte *blended learning* fa referència a les estratègies formatives que combinen diferents metodologies d'ensenyament.
- La formació *e-learning* s'inicia en programes de postgrau.
- La mobilitat de càrrecs en el sector del llibre ha motivat l'aparició d'una clàusula (la *walking clause*) que permet a l'autor recuperar els drets d'un llibre si el seu editor marxa a una altra empresa.
- Aquesta és la gràcia del *bluejacking*, una nova manera de comunicar-se que aprofita el Bluetooth dels telèfons per enviar missatges fins a deu metres de distància.
- La moda del *tuning* arriba als ordinadors personals.
- Amb el *modding* es pot personalitzar l'aspecte i millorar el rendiment del PC.
- A Espanya es consoliden les firmes més veteranes d'*outdoor training* i les petites consultores de recursos humans fan els seus primers passos.
- Barcelona adoptarà el *car sharing* (cotxe multiusuari) a l'estiu.
- L'*outsourcing* creix de manera imparable: el 80% de les empreses espanyoles externalitza alguna de les seves activitats.
- Una alternativa eficient a l'externalització es recolza en el concepte de *right-sourcing*.
- L'*espinning* és un programa d'entrenament sobre bicicleta estàtica.
- Raquetes de neu i *snowtubing* (cambres inflables sobre les quals llançar-se per una pista preparada) són una petita mostra de les activitats que es poden practicar habitualment en diverses estacions d'hivern.

Cap de les paraules esmentades apareix en els tres principals llibres d'estil dels mitjans de comunicació, els d'*El 9 Nou*, *l'Avui* i *El Periódico*, publicats els anys 1991, 1997 i 2002 respectivament. Són termes acabats d'importar, nous, que participen del canvi constant a què es veuen sotmeses totes les llengües, incloent-hi el català: que hi participin no vol dir necessàriament que a la llarga aquestes paraules hagin de substituir les formes tradicionals o que hagin de reajustar el sistema lèxic català, incorporant un nou concepte per a una nova realitat. Vol dir, tan sols, que porten encunyada la marca de la novetat i la modernitat. La qual cosa agrada qui sap-lo. És a dir: una nova teràpia, una nova estratègia formativa, una nova modalitat esportiva... arriba unida a un nou terme, estranger (en aquest cas provinent de l'anglès), que a més sempre ve dotat d'un halo enlluernador que separa l'antic del

nou, l'obsolet del modern. És l'ingredient exhibicionista del llenguatge, segons Gombrich (2004:160), que arrenca de la mateixa concepció de la moda, i que també assenyalen, amb una anàlisi tan irònica com precisa, Pujol i Solà (2000:182). Aquestes paraules poden irrompre per sempre més o potser desaparèixer, passar de moda, després de desfilars amb més o menys gràcia per la passarel·la de la comunicació. A l'estudi esmentat de López, Mayoral i Pibernat, es recull un bon nombre d'exemples de vida més aviat efímera (*dripping*, *antimaking*, *cocooning*), al costat d'altres que sembla que, si més no de moment, es mantenen amb una considerable vitalitat (*happening*, *pressing*, *passing*).

Dèiem més amunt que l'augment de mots que contenen el sufix *-ing* és comprovable atenent l'actualitat informativa dels darrers mesos. També ho és remuntant-nos en el temps, d'acord amb la comparació dels casos que recullen i avalen els principals llibres d'estil dels mitjans de comunicació en català. En el quadre següent veiem que, en els onze anys que van del llibre d'estil d'*El 9 Nou* (1991) al llibre d'estil d'*El Periódico* (2002), el nombre de mots amb el sufix *-ing* passa de 15 a 50. Es tracta d'una successió creixent, que certifica el llibre d'estil de *l'Avui*, amb 30 termes recollits el 1997.¹

<i>El 9 Nou</i>	<i>Avui</i>	<i>Periódico?</i>
		• ² antidòping?
		• antidúmping
		<i>aquaplanning?</i>
		• brífing
càmping	càmping	
	caravàning	• caravàning
càsting	càsting	• càsting
		• càtering
		<i>clearing</i>
	<i>consulting</i>	<i>consulting</i>
		• cúrling
	dàncing	
	dòping	• dòping
	dribling	• dribling
	dúmping	• dúmping
esmòquing	esmòquing	esmòquing
	espàrring	• espàrring
		• estànding
	<i>factoring</i>	³
		<i>feeling</i>
	fixing	• fixing

1. L'anàlisi quantitativa següent s'hauria de matisar tenint en compte el nombre general d'entrades recollides en cadascun dels tres llibres analitzats. Malgrat tot, considerem que l'evolució és prou evident.

2. La boleta vol dir «no normatiu [però] acceptat amb normalitat en els textos del diari». Una casella buida s'ha d'interpretar com a "terme no recollit".

3. *El Periódico* no recull *factoring* sinó *facturatge* (Gestió i cobrament de factures que una empresa porta a terme per encàrrec d'una altra), que és el terme aprovat pel TERMCAT.

<i>El 9 Nou</i>	<i>Avui</i>	<i>El Periódico</i>
<i>footing</i>		
	<i>forfaiting</i>	⁴
<i>fúting</i>	<i>fúting</i>	<i>fúting</i>
<i>holding</i>	<i>holding</i>	<i>holding</i>
		• <i>jòguing</i>
<i>kàrting</i>	<i>kàrting?</i>	• <i>kàrting?</i>
		• <i>lifting</i>
<i>lising</i>	<i>lising</i>	<i>lising</i>
		• <i>living</i>
		<i>mailing</i>
<i>màrqueting</i>	<i>màrqueting</i>	<i>màrqueting</i>
		<i>melting pot</i>
		• <i>mètring</i>
<i>mítting</i>	<i>mítting</i>	<i>mítting</i>
		• <i>múixing</i>
	<i>overbooking</i>	<i>overbooking</i>
		<i>pànxing</i>
<i>pàrquing</i>	<i>pàrquing</i>	
		<i>passing shot</i>
		• <i>píling</i>
		• <i>pírcing</i>
		<i>planning</i>
<i>ponting</i>	<i>pònting</i>	• <i>pònting</i>
	<i>prèssing</i>	• <i>prèssing</i>
	<i>púding</i>	
	<i>ràfting</i>	• <i>ràfting</i>
<i>rànquing</i>	<i>rànquing</i>	<i>rànquing</i>
	<i>ràting</i>	• <i>ràting</i>
		• <i>rènting</i>
<i>smoking</i>		
		<i>sparring</i>
	<i>standing</i>	<i>standing</i>
		<i>stretching</i>
		<i>timing</i>
		<i>tràveling</i>
		<i>trekking</i>
<i>windsurfing</i>	<i>windsurfing</i>	⁵
	<i>zàping</i>	• <i>zàping</i>

4. *El Periódico* no recull *forfaiting* sinó *forfetatge* (Activitat financera consistent en la compra, sense recurs de l'exploador, de lletres de canvi o pagarès, correntment avalats pel banc de l'importador), que és el terme aprovat pel TERMCAT.

5. Es recull *windsurf* (Surf de vela), però no *windsurfing*.

De l'adopció a l'adaptació.

El camí de la naturalització dels manlleus amb el sufix '-ing'

Hem vist, d'entrada, una mostra del gust per l'estrangerisme amb una dotzena de mots acabats en *-ing*, que els mitjans de comunicació escrits presenten sempre en cursiva. Aquest és l'exemple clàssic de representació del manlleu: s'adopta tal qual, directament, sense fer-hi cap modificació, i s'escriu en cursiva per indicar al lector, d'una manera quasi imperceptible per a la majoria, que es tracta d'un mot d'una altra llengua. L'explicació del significat, si cal, la trobem entre parèntesis o per mitjà de paràfrasis.

Tanmateix, els exemples del quadre anterior ens acosten a la pràctica més habitual quant al tractament de les formes que contenen el sufix *-ing*: la tendència a l'adaptació al sistema ortogràfic de la llengua d'arribada. És a dir: resolta l'adopció (gràcies, sobretot, a l'extensió general de l'ús de la forma manllevada),⁶ el que interessa és que la paraula s'escrigui a la catalana; interessa adaptar-la i escriure-la al capdavall en rodona. En definitiva, d'alguna manera es tracta de reflectir gràficament la consideració que aquell element ha esdevingut tan freqüent que ja no crida l'atenció i, per tant, tampoc no ho ha de fer ortogràficament. És llavors quan apareixen els accents (*antidòping*, *antidúmping*, *caravàning*, *càsting*...) i altres particularitats gràfiques, com ara la seqüència *es-* inicial en lloc de *s-*, la grafia *qu* en lloc de *k*, etc. (*smoking* > *esmòquing*; *footing* > *fúting*; *leasing* > *lísing*, *marketing* > *màrqueting*; *ranking* > *rànquing*...). Fixem-nos que la comparació entre adopcions i adaptacions per a cada llibre d'estil és prou reveladora:

	<i>El 9 Nou</i>	<i>Avui</i>	<i>El Periódico</i>
adopcions	27%	30%	30%
adaptacions	73%	70%	70%

Els estrangerismes s'escriuen en cursiva, doncs, amb el benentès que en general els manlleus en *-ing* que són més estesos s'acaben adaptant. Per exemple: si el 1997 a l'*Avui* es diu d'escriure *dumping* i *rating*, el 2002 a *El Periódico* s'escriu *dúmping* i *ràting* (amb accent i en rodona). Un altre exemple: el *ponting* d'*El 9 Nou* esdevé *pònting* (de nou amb accent i en rodona) a l'*Avui* i a *El Periódico*. És clar que tal adaptació es desprèn de la inclusió mateixa dels termes en qüestió en els llibres d'estil, que arriba a fer invisible el possible període d'adopció directa del manlleu, si és que ha existit: *brifing*, *càmping*, *cúrling*, *fixing*, *fúting*, *jòguing*, *lífing*, *lísing*, *líving*, *màrqueting*, *mítting*...

6. En aquest punt és pertinent una observació sobre la tendència (segurament natural i inevitable) a considerar universals usos que potser no ho són tant. És prou freqüent, en converses entre periodistes i lingüistes, una expressió com ara «això ho diu tothom així», sense que normalment darrere d'aquesta afirmació hi hagi cap altra cosa més enllà de la sempre limitada experiència personal de qui parla.

Val la pena assenyalar, també, les diferents orientacions dels llibres d'estil al llarg dels anys: *El 9 Nou* incidia sobretot en l'ensenyament de la grafia de les paraules, mentre que, més endavant, l'*Avui* i *El Periódico* ja no fan remarques gràfiques: simplement n'apunten la definició i, de manera esporàdica, n'esmenten algun sinònim o bé aclareixen que «[x] és l'adaptació de» o que «en anglès [x] vol dir». Possiblement per això, el 2002 ja no tenen cabuda en el llibre d'estil d'*El Periódico* les paraules *càmping* i *pàrquing*: n'és sobrer la definició i es considera que no planteegen dubtes.⁷

D'una banda, el pas de l'adopció a l'adaptació de l'estrangerisme posa en evidència el camí de la naturalització dels manlleus amb el sufix *-ing*. Es tracta d'un camí fet d'aportacions periòdiques, prou obert i concorregut, que porta ben aviat a l'adaptació gràfica... tot i les restriccions que imposen ara com ara certs grups vocàlics i consonàntics. Així, *stretching*, *feeling* i *timing* no es converteixen, de moment, en *estrètxing*, *filing* i *tàiming*. Potser tampoc serà sobrer observar que aquesta tendència a l'adaptació no es pot considerar universal o, si més no, no té la mateixa força en totes les llengües: en italià, per exemple, un nombre gens menyspreable de mots manllevats incorporats als repertoris lèxics no experimenten cap adaptació. En tot cas, sembla evident que l'èxit d'aquest sufix forà atura la presència en els mitjans de comunicació d'altres alternatives genuïnes, basades en la utilització de sufixos propis com a substitució del sufix *-ing*. Rull (2004:335-341) s'entreté força en la recerca i difusió de solucions genuïnes, desateses gairebé per complet en els mitjans de comunicació. Només destaquem un parell de casos en què *El Periódico* prefereix el sufix *-atge* davant d'*-ing*: *facturatge* (i no *factoring*) i *forfetatge* (i no *forfaiting*). Així mateix, altres propostes de traducció de les formes amb *-ing* són bandejades sistemàticament en els mitjans: es prefereix *aquaplanning* a *hidroplanatge*, *càtering* a *servei d'àpats*, *lìfting* a *estiratge*, *ràfting* a *descens en bot*, *windsurfing* (o *windsurf*) a *surf de vela*, *mobbing* o *mòbbing* a *assetjament psicològic* (o *laboral*, o *immobiliari...*), etc.

D'altra banda, la naturalització del sufix *-ing* obre un nou camí per a la formació de mots. És el cas de les formes *mètring* o *pànxing*, entre d'altres, com veurem en el punt següent, i presenta també altres aspectes interessants des del punt de vista lingüístic, com ara les possibilitats –i dificultats– de sotmetre les paraules amb aquest sufix a nous processos derivatius, en casos com *mitinguejar* (o *mitinejar*), *pircinguer* o *pircinguista* (el qui es dedica a posar pírcings), etc.

7. I encara, es pot apuntar també la segurament inevitable diferència de criteri entre aquells que consideren que els mitjans de comunicació han de reflectir els usos lingüístics de la societat en què s'insereixen i aquells que els reclamen o els atorguen un paper actiu i primordial per a la modificació d'aquests usos. Els primers esgrimeixen arguments de naturalitat, d'acostament al lector, de reflex de la realitat; i els segons s'agafen a determinats casos en què l'ús comú dels mitjans de comunicació ha aconseguit imposar o recuperar formes catalanes, com en el cas de *maregassa*, o de *servei directe* en lloc de *ace*. Probablement, i atenent a la realitat observada, qualsevol periodista, redactor o lingüista de vegades s'inclinà per una opció i altres vegades per l'altra, i és un mirall d'un plantejament comunicatiu que cada mitjà resol segons els seus criteris i que va més enllà de la reflexió estrictament lingüística.

Els significats del sufix ‘-ing’. Més possibilitats per a la formació de mots

Les paraules acabades en *-ing* i manllevades de l’anglès que treuen el cap en els mitjans de comunicació en català porten l’encuny de la novetat i la modernitat, per bé que el sufix no té sempre el mateix significat. És una modernitat, doncs, que ateny àmbits diferents.

Resseguint els termes presentats fins ara, trobem sobretot tres significats, que presentem amb exemples prototípics. Fixem-nos que el sufix sempre és àton i, a més a més, sempre és lèxic perquè imposa la categoria lèxica del mot derivat; forma noms.

1. “Lloc on es fa una cosa”. És un significat poc habitual. N’és un exemple la paraula *dàncing*, que es refereix al lloc on es balla, a una sala pública de ball. La paraula va gaudir en un cert moment de l’halo de la modernitat, però de seguida va caure en desús. Va aparèixer en el llibre d’estil de l’*Avui*, però ja no en el d’*El Periódico*. Molt més èxit han tingut les formes *pàrquing* (lloc on s’aparca alguna cosa, sobretot els vehicles) i *càmping* (lloc on s’acampa, on es fa acampada). Tanmateix, aquests dos darrers casos no es corresponen amb formes acabades en *-ing* en anglès: *càmping* és normalment *camp (site)* i *pàrquing, car park*.

2. “Esport” (sovint “esport d’aventura”) o “activitat”. És un significat habitual, que veiem en molts casos: com a esport, en principi sense risc, *jòguing, kàrting, trekking, snowtubing* o altres esports de neu; com a esport d’aventura, només esmentem, d’una banda, *ràfting* i, d’altra banda, *pònting*. És aquest darrer cas un exemple de formació de mot amb lexema propi: a partir de *pont* sorgeix *pònting*.⁸ Com també a partir de *metro, mètring*. És clar que podríem discutir si *mètring* és pròpiament un esport d’aventura o una activitat suïcida, que es practica no a les muntanyes sinó als túnels subterranis de les grans ciutats, consistent a pujar als espais que hi ha entre els vagons del metro en marxa i viatjar als estreps. Finalment, el sufix *-ing* amb un significat ampli d’activitat el trobem a *pànxing*. És de nou una formació de mot amb lexema propi.⁹

3. “Acció i efecte”, “procés”. Sens dubte és el significat més habitual que s’associa amb el sufix *-ing*. En són una bona mostra les paraules *brifing, càsting, clearing, dòping, pírcing* i moltes més, on sempre es produeix des del punt de vista etimològic una ‘acció i efecte’ de donar ordres, seleccionar, pagar, drogar-se, foradar... (i en alguns casos, aquesta acció ja es pot veure com un “procés” o fins i tot una “tècnica”). Com que totes aquestes paraules són adaptades al català, els lexemes respectius no són en general unitats significatives en català, no són semànticament transparents. Quan ho són per coincidència de lexema, a vegades els mitjans prefereixen un

8. Seria una ingenuïtat, tanmateix, no reconèixer en aquest cas la influència del cas paral·lel castellà, el *puènting*, mot que fins i tot és recollit ja en obres lexicogràfiques (Seco, 1999). Aquest cas reflecteix una situació especialment palesa en la formació de termes argòtics i expressius: el castellà esdevé la llengua vehicular (una llengua *pont*) que filtra i s’afegeix a la quasi universal influència anglesa.

9. I en aquest cas sí que sembla descartable la influència castellana.

sufix més genuí, com ara *-atge*: durant els Jocs Olímpics d'Atenes 2004, per exemple, la forma *dopatge* (i no *dòping*) ha estat la preferent.¹⁰ En tot cas, l'opció pel sufix *-atge* i no per *-ing* és minoritària en els mitjans de comunicació en català.

Com ja hem avançat, el grau d'arrelament dels manlleus amb el sufix *-ing* ha permès a aquest sufix la formació de noms derivats per sufixació amb els tres significats que acabem d'apuntar. Ho hem vist a *càmping* i *pàrquing* pel que fa a "lloc on es fa", si bé sembla un significat ara com ara poc productiu: la no-correspondència de les formes *càmping* i *pàrquing* en anglès fa pensar que aquest ús era més habitual fa uns quants anys, quan no era tan general el coneixement de l'anglès.

Pel que fa al significat d'"esport d'aventura", hem vist també *pònting*, format a partir de *pont*, i *mètring*, a partir de *metro*. Ho seria, també, *barrànquing*, a partir de *barranc*, però en aquest cas sí que sembla que ha fet fortuna la forma *barranquisme*. Un altre cas força especial, relacionat amb l'esport, és *fúting*, «paraula inventada en francès pel que en anglès es diu *jooging*» (Rull, 2004:339). Com a "activitat", ara sense risc i amb un punt de sornegueria, destaca *pànxing* (activitat que consisteix a fer el gandul o practicar l'oci; en un sentit ample, a no fer res).¹¹ Altres casos recollits una mica pertot serien *camíning*, *divèndring*, *dissàbting*... En tots sobresurt un sentit irònic o jocós propi del registre col·loquial. A què es refereix el *divèndring*? Doncs a l'activitat física o mental destinada al gaudi del dissàbting (i, en general, del cap de setmana). També en registre col·loquial és on neixen nous mots amb el significat d'"acció i efecte" o "procés": en són exemples les formes *abúsing*, *esmòrzing*, *pènquing*, *xèrring*...

Amb major o menor presència, doncs, trobem els diferents significats del sufix *-ing* partint de lexemes també catalans. Som davant d'una via de formació de paraules que, segons López del Castillo, «ja és antiga si tenim en compte algunes adaptacions humorístiques existents en nivells familiars» (2002:251). El gramàtic esmenta en concret *fer pànxing* i també *el pènquing club* (lloc on es treballa molt o, simplement, la feina, el lloc de treball).

Un darrer exemple, amb un significat tan afí a "activitat" com a "acció i efecte de", prové d'una carta al director a la secció corresponent del diari *El Periódico* del dia 9 de maig del 2004. L'autora es queixa de l'abundància de pòsters i altres papers que anuncien concerts, demandes i espectacles diversos, i que embruten sovint el mobiliari urbà. En resposta a aquest abús, afirma la sotassignada, ha començat a implantar-se el *kiting*, «pràctica consistent a recollir [més ben dit: a treure] tots els cartells que s'han fixat en troncs d'arbres, pals de llum, semàfors, portals...» El títol de la carta és «Practicar el *kiting*», i en algun rètol observat pels carrers de Barcelo-

10. Però, no gens casualment, també en castellà comença a ser més freqüent la forma *dopaje* per davant de *doping*.

11. Malgrat que no s'admet en cap diccionari, el mot *pànxing* és molt popular. Fins i tot ha donat nom a una publicació mensual i gratuïta, el *Pànxing*, amb distribució a la Cerdanya, el Berguedà i la Selva. El tiratge volta els 15.000 exemplars de mitjana.

na es llegeix *kitting* i també *quiting* o *quitting*. En aquest cas, la interferència de l'arrel del verb castellà *quitar*, *quit-*, transformat en un anglicitzant *kit-*, és ben palpable; tant com la voluntat irònica de referir-se a una nova acció, o a una nova activitat, amb el sufix *-ing*. També podria dir-se'n *trèuing*, si volguéssim *treure'n* una mica més de genuïtat, o *arrènquing*, i fins i tot *desengànxing*.

En tot cas, els mitjans reflecteixen amb escreix el que el diccionari normatiu, publicat el 1995, recull amb usura: són només setze les entrades acabades en *-ing* que provenen de formes angleses. En concret: *antifàding*, *càmping*, *dàncing*, *esmò- quing*, *fàding*, *fouling* (llegiu-hi 'fàuling'), *fúting*, *garding*, *lising*, *màrqueting*, *míting*, *pàrquing*, *púding*, *rànquing*, *tràveling* i *xíling*.

Un camí només encetat?

La incorporació del sufix *-ing*, doncs, sembla un cas paradigmàtic de naturalització d'un recurs morfològic manllevat, i aquestes línies només pretenen recollir algunes observacions sobre el fenomen. Tanmateix, i encara que només sigui per fer justícia a l'observació que motivà que ens poséssim a pensar-hi, ens sembla important valorar fins a quin punt estem davant d'un camí només encetat, i que potser tindrà més endavant una importància creixent. Per exemple, arran d'un suposat i calculat «accident» que comportà la brevíssima exhibició d'un mugró d'una popular cantant nord-americana durant la retransmissió televisiva d'una final esportiva, alguns mitjans de comunicació van publicar que les conseqüències del fet estaven esdevenint un autèntic *mugrogate* (i en castellà, *pezongate*): una altra forma sufixada, *-gate*, creada en anglès a partir del cas Watergate, s'aplicava a un lexema català per aconseguir un efecte molt expressiu i econòmic (dues característiques molt valorades pels periodistes). També s'han publicat formes com «el *Carodgate*», «l'*Irakgate*» (amb guionet o sense), etc.

Evidentment, es tracta d'un cas aïllat i quasi humorístic. Però, si afegim a aquest cas les observacions fetes a l'entorn de la forma *-ing*, i si no perdem de vista altres fenòmens que de manera més o menys indirecta podem relacionar amb aquest, com ara la generalització de determinats canvis d'ordre de la frase per influència d'altres llengües («un altre món és possible»), ens ha semblat que tenia interès parar atenció a aquest aspecte relacionat amb la formació dels mots i la pràctica dels mitjans de comunicació. L'anàlisi ens ha permès descobrir i atorgar un paper gens menyspreable a la ironia en certes formacions, i a les càrregues semàntiques implícites que arrosseguen algunes formes o recursos manllevats.

La permeabilitat actual entre cultures, un reflex més d'això que solem anomenar *globalització* (un mot que és també un manlleu), té conseqüències evidents en els processos de creació de mots: no sols adoptem formes lèxiques aïllades, sinó també recursos morfològics, els quals resulten indefiniblement aplicables a noves for-

mes.¹² Considerem oportú prendre'n consciència per poder-ne valorar adequadament les possibles conseqüències, i perquè les persones i entitats amb responsabilitat sobre la creació de models de llengua, especialment en els mitjans de comunicació –periodistes, lingüistes i lectors–, disposin de millors arguments per prendre les decisions més adequades en cada nou cas que es presenti en aquest camí que segurament tot just podem considerar encetat.

Bibliografia

- D. CASELLAS, «L'aparició d'un nou sufix», *Llengua Nacional*, núm. 34, 2001, p. 20.
- R. COLOMER; F.X. FARGAS, «El tractament dels manlleus en la terminologia catalana: criteris i noves perspectives», *Llengua i Dret*, núm. 40, 2004, p. 61-88.
- E. COROMINA, *Manual de redacció i estil d'«El 9 Nou»*, Vic: Diputació de Barcelona, Eumo Editorial, Premsa d'Osona, 1991.
- «*El País*». *Libro de estilo*. Madrid: Ediciones El País, 1990 [1977].
- F.X. FARGAS, «Estandardització i manlleus: la diversitat entra dins del corpus», *Web de l'Institut Linguapax* (www.linguapax.org). (Comunicació presentada al Diàleg «Diversitat lingüística, sostenibilitat i pau», en el marc del Fòrum Universal de les Cultures, Barcelona 2004.)
- E.H. GOMBRICH, *Breve historia de la cultura*, Barcelona: Ediciones Península, 2004.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, *Gramàtica de la llengua catalana (versió provisional electrònica)*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2002. [www.iecat.net]
- X. LAMUELA; J. MURGADES, *Teoria de la llengua literària segons Fabra*, Barcelona: Quaderns Crema, 1984.
- *Llibre d'estil de l'«Avui»*, Barcelona: Empúries, 1997.
- *Llibre d'estil «El Periòdic»*, Barcelona: Ediciones Primera Plana, 2002.
- L. LÓPEZ DEL CASTILLO, *Diccionari de formació de paraules*, Barcelona: Edicions 62, 2002.
- S. LÓPEZ; C. MAYORAL; M. PIBERNAT, «Un nou sufix català: l'-ing», dins *La neologia en el tombant de segle*, Barcelona: Observatori de Neologia, IULA (UPF), 2000.

12. Un fenomen que, com han indicat Lamuela i Murgades (1984: 64, 148), Fabra ja havia observat amb la interferència de morfemes de derivació d'origen castellà com ara *-on* (*llepon* en lloc de *llepa*) i *-ero* (*bonyero*, referit al gimnasta a qui agrada fer ressaltar els músculs, és a dir, “fer bonys”).

- D. PALOMA; A. RICO, «La adaptación de neologismos en los medios de comunicación en catalán» (Comunicació presentada al I Congreso Internacional de Lexicografía Hispánica, La Corunya 2004.) [En premsa.]
- J.M. PUJOL; J. SOLÀ, *Ortotipografia: manual de l'autor, l'autoeditor i el dissenyador gràfic*, Barcelona: Columna, 2000, 3a ed. rev.
- X. RULL, *La formació de mots*, Vic: Eumo Editorial, 2004.
- M. SECO; O. ANDRÉS; G. RAMOS, *Diccionario del español actual*, Madrid: Santillana, cop. 1999.